

Õiguskantsler

Ester Saag
Eesti Võlanõustajate Liit
info@evnl.ee

Teie 19.09.2018 nr

Meie 19.10.2018 nr 6-1/181285/1804455

Menetlusabi nõustaja teenuse eest tasumiseks võlgade ümberkujundamisel

Austatud Ester Saag

Palusite õiguskantsleril kontrollida, kas on põhiseaduspärane, et võlgade ümberkujundamise menetluses ei saa võlgnik nõustaja kasutamiseks riigi menetlusabi taotleda.

[Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus](#) (VÕVS) näeb ette, et võlgade ümberkujundamise menetluse kulud kannab võlgnik. Võlgnik võib vajaduse korral saada riigi menetlusabi, kuid mitte nõustajaga seotud kulude katteks (lähtudes [tsiviilkohtumenetluse seadustiku](#) (TsMS) § 180 lg-s 1 toodud loetelust). Neid kulusid ei saa ka riigi kanda jätta, kuna TsMS § 172 lg 8 kolmas lause sätestab, et hagita menetluses võib kohtuvälised kulud riigi kanda jätta üksnes juhul, kui nende kulutuste tegemisel anti isikule menetlusabi. Leian, et nende sätetega ette nähtud kord ei ole [põhiseadusega](#) vastuolus. Põhjendan oma seisukohta.

Õigus saada tõhusat õiguskaitset (PS § 15) tähendab muu hulgas seda, et isikul peab olema võimalus oma probleemiga kohtusse pöörduda, sõltumata sellest, milline on tema ainealine olukord. Inimesele antakse vajaduse korral menetlusabi või vabastatakse ta riigilõivu tasumisest. Samas ei tähenda see, et isikule antakse kohtusse pöördumisel piiramatult abi. Iseäranis tsiviilkohtumenetluses kehtib põhimõte, et menetlusosalised peavad osalema kohtukulude kandmisel. See põhimõte tuleneb vajadusest kasutada riigi raha säästlikult ning avalikke huve arvestades. Niisugusest eesmärgist lähtudes on sätestatud ka kohustus, et inimene peab tsiviilkohtumenetluses tasuma riigilõivu (võlgade ümberkujundamise menetluses ei saa menetlusabi ka riigilõivu tasumiseks, VÕVS § 8 lg 3) ning teatud kulude katteks menetlusabi ei anta (vt RKPJKo [3-4-1-19-11](#), p 24, RKÜKo [3-2-1-67-11](#), p 25.5). Seetõttu ei saa ka öelda, et selline menetlusabi välistav regulatsioon tekitaks inimesele õigusvastast kahju PS § 25 mõistes.

Hoolimata sellest, et võlgade ümberkujundamise menetluses ei saa nõustaja kasutamise kulusid riigi kanda jätta, ei takista see inimesel võlgade ümberkujundamise taotlusega kohtusse pöörduda. VÕVS-s sätestatud menetlus eeldabki, et võlgnikul on motivatsioon oma võlgadega aktiivselt tegeleda ning üldjuhul toimub menetlus ilma nõustajat kaasamata. Selleks et võlgniku ülesannet lihtsustada, on seaduse alusel kehtestatud [kohustuslikud vormid](#) võlgade ümberkujundamise avalduse, varanimikirja, võlanimekirja ja ümberkujundamiskava esitamiseks. Need vormid on vabalt ja tasuta kättesaadavad Justiitsministeeriumi veebilehel ning igas kohtus (VÕVS § 13). See tagab, et võlgnik saaks võimalikult väikese vaevaga ise vajalikud dokumendid koostada ja esitada.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Kuna tegu on hagita menetlusega, peab kohus võlgnikku vajaduse korral nõustama ka omal algatusel (VÕVS § 5, TsMS § 477). Samuti saab võlgnik kasutada näiteks oma elukohajärgse linna või valla pakutavat võlanõustamisteenust ([sotsiaalhoolekande seaduse](#) § 44). Selle teenuse eesmärk on mh aidata inimest tema varalise olukorra kindlakstegemisel ja anda talle nõu, kuidas võlanõudeid rahuldada.

TsMS § 172 lg 8 kolmanda lause (mis reguleerib hagita menetluses kohtuväliste kulude riigi kanda jätmist) on Riigikohus tunnistanud osaliselt põhiseadusvastaseks ja kehtetuks (RKÜKo 2.05.2017 otsus nr [3-2-1-134-16](#)). See puudutab vaid olukorda, kus kohus jätab rahuldamata taotluse kohaldada isiku suhtes ärikoeldu. Ärikoeldu kohaldamise puhul on tegu avalikes huvides toimuva keeruka menetlusega, mille algatab kohtu vahendusel riik ning mis toob kaasa isiku põhiõiguste märkimisväärse riive. Riigikohus leidis, et sellisel juhul võib kohtuvälised kulud jätta riigi kanda ka juhul, kui isikule ei ole antud menetlusabi (p 51). Võlgade ümberkujundamise menetlus, mis toimub võlgniku algatusel ja tema huvides ning kus on esiplaanil eeskätt võlgniku huvid (vt nt otsus nr [3-2-1-70-15](#), p 23), ei ole selle olukorraga võrreldav.

Täna, et juhtisite tähelepanu võlgnike probleemidele. Võlanõustajate ettepanekud seaduse muutmiseks on kahtlemata väärtuslikud.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Katre Tubro 693 8429
Katre.Tubro@oiguskantsler.ee